

Waldorfský průvodce
pro nováčky v Dobromyslí

2023

Motto

"Příliš se dnes ptáme na prospěšnost toho, co děláme. Pokud chceme skutečně napomáhat vývoji, nesmíme se ptát na prospěšnost, ale na to, jestli je něco krásné a ušlechtilé. Nemáme jednat podle principu prospěšnosti, ale z čiré radosti z krásy. Všechno, co dnes člověk vytváří, aby uspokojil svou uměleckou potřebu, z čiré lásky ke krásě, to v budoucnosti ožije a bude to přispívat k jeho vzestupnému vývoji."

Rudolf Steiner

Waldorfský průvodce pro ‚nováčky‘ v Dobromysli

Dostává se Vám do rukou průvodce pro začínajícího waldorfského rodiče. Vznikla z potřeby najít odpovědi na elementární otázky týkající se základů waldorfské pedagogiky. Náš materiál si nečiní nárok být odbornou studií a není určen pro odborníky, nýbrž pro rodiče, kteří jsou ve waldorfské pedagogice nováčky, a chtějí se v ní lépe orientovat. Příručka byla sepsána v roce 2012 rodiči žáků waldorfských tříd při 15. ZŠ v Plzni a následně aktualizována ve spolupráci spolku rodičů Waldorf Plzeň a Waldorfské základní a střední školy Dobromysl v Plzni.

Tento průvodce se soustředí výhradně na specifika WZŠ Dobromysl¹ v Plzni.

U jiných klasických i waldorfských základních škol může docházet k odlišným posunům v závislosti na specializaci či specifikách jednotlivých škol.

---

¹ WZŠ Dobromysl = Waldorfská základní škola Dobromysl

Předmluva

Vážení rodiče,

cílem tohoto Průvodce **pro 'nováčka' ve waldorfském vzdělávání** je:

- usnadnit nástup Vašeho dítěte do školy,
- připravit na to, co Vás v průběhu školního roku čeká,
- pomoci uchopit principy, rytmus a hlavní myšlenky waldorfské školy,
- fakticky informovat rodiče, kteří o nástupu dětí do waldorfské školy teprve uvažují.

Poděkování

Děkujeme všem rodičům i pedagogům, kteří se na přípravě průvodce podíleli. Nechali jsme se inspirovat píseckou příručkou, jejímž autorům také děkujeme.

Vzájemná spolupráce a otevřená komunikace je nezbytná pro úspěšné fungování waldorfské školy. Pokud po přečtení průvodce vzniknou nezodpovězené otázky či další podněty k obsahu, kontaktujte pro následnou aktualizaci spolek Waldorf Plzeň na e-mail: vybor@waldorfplzen.cz.

Poslání a směřování naší školy

Dobromysl je waldorfská škola otevřená celé rodině. S láskou a moudrostí v srdci chceme její činností aktivně ovlivňovat společnost a svět kolem nás. Antroposofie Rudolfa Steinera je pro nás cestou k uchopení života a východiskem výchovy a vzdělávání dětí i sebe. Učivo vnímáme především jako prostředek k rozvoji dětí, až pak jako předmět k zapamatování. Uvědomujeme si, že na děti působíme zejména svou bytostí a prací na svém neustálém rozvoji. Jsme součástí celosvětového waldorfského společenství.

Zakladatelé Waldorfské školy Dobromysl

OBSAH

Waldorfský průvodce pro ‚nováčky‘ v Dobromysli	3
Předmluva.....	4
Poděkování	4
Co mě jako rodiče čeká ve waldorfské škole?	9
Co je to waldorf?.....	9
Jaká je historie naší školy?.....	10
K čemu je dobrý spolek Waldorf Plzeň?.....	10
Co budu muset dělat já?	10
Musím se povinně vzdělávat?	11
Jak začíná školní rok... ..	12
Nástup do školy	12
Školní pomůcky.....	12
Platby	13
Družina	13
Organizace výuky.....	14
Hodnocení.....	14
Ruční práce	15
Stolek ročních dob	15
Duchovno	15
Slavnosti	17
Michaelská slavnost.....	17
Martinská slavnost	18
Svatý Mikuláš	18
Adventní spirála	20
Advent	20
Vánoce.....	21

Jarní slavnost.....	22
Letnice	23
Náměty k zamyšlení	25
Co znamená žít waldorfským způsobem?	25
Respektování ročních dob.....	25
Čtení dětem.....	25
Přírodní materiály.....	26
Ruční práce	26
Hračky.....	26
Televize.....	27
Počítač a mobil.....	27
Srovnání waldorfské a klasické školy z hlediska ŠVP	28
Základní fakta.....	28
Preference & specifika waldorfské školy ovlivňující učební plány:.....	29
Shrnutí.....	33
Otázka č. 1: "Bude moje dítě schopno přechodu z waldorfské základní školy na klasickou střední školu?"	33
Otázka č. 2: "Bude muset něco dohánět? A jestli ano, co konkrétně?"	33
Otázka č. 3: "Opravdu waldorfská škola děti dostatečně připraví na život?"	34
Dovětek.....	35
Slovníček pojmů	36
Epochy.....	36
Epochové předměty	36
Ostatní předměty.....	36
Epochové sešity.....	36
Eurytmie.....	36
Kreslení forem.....	37
Asymetrická symetrie	38
Antroposofie	38
Hodinová dotace	38
Sedmiletí	39
Literatura a další prameny	40

Příloha 1: Učební plán waldorfské školy.....42

Co mě jako rodiče čeká ve waldorfské škole ?

Nástupem dítěte do školy se, ať chceme nebo nechceme, změní fungování celé rodiny. Z nepovinného a celkem volného rozvrhu docházky do školky se stane každodenní povinné docházení do školy s učením, úkoly, kroužky a spoustou nových povinností. To je stejné u klasické i u waldorfské školy. Waldorfská škola není pokračováním školky s hrou, pobíháním a spaním, ale seriózní výukou se vším, co k tomu patří.

Waldorfská škola je stejně jako každá jiná škola určená pro běžný vzorek dětí. Je častým omylem, že waldorfská škola je považována za školu pro děti se speciálními potřebami (např. děti zdravotně nebo mentálně handicapované, sociálně vyloučené a podobně). Stejným omylem je, že waldorfská škola je vhodná pouze pro výjimečně nadané děti nebo děti movitých rodičů. Do naší školy chodí úplně stejné děti jako do každé jiné, získají stejné vědomosti, jen způsob jejich vzdělávání je odlišný.

Většina z nás má tu zkušenost, že čelíme kritice, neznalosti nebo nepochopení okolí. Při nástupu do školy jsme čelili i vlastním pochybám a nejistotám a často jsme tápali, protože jsme o waldorfu mnoho nevěděli. Tímto procesem si pravděpodobně projdete i Vy. Věříme, že když budete vybaveni následujícími informacemi, bude Vaše cesta snazší, než byla ta naše.

Co je to waldorf ?

Waldorfská výuka vychází z pedagogických zásad formulovaných rakouským filosofem Rudolfem Steinerem (1861–1925). Ten se mimo jiné inspiroval učením Jana Amose Komenského, které velmi dobře znal. Tento fakt se promítá do nám známého principu "škola hrou", což se waldorfská škola snaží naplňovat.

Základním pravidlem je, že si děti při výuce vše mohou samy vyrobit, osahat, prožít a tím pochopit. V co největší míře jsou ve škole používány pokusy, básničky, hudba a příběhy. Každá věc je probírána z různých úhlů do úplného pochopení. Výsledkem je například, že děti ví, jak šly dějiny v zemi, kde vzniklo konkrétní literární dílo. Chápou, že chemie se děje v přírodě, a že fyzika platí i v tělocviku.

Celá Steinerova filosofie je velmi obsáhlá a komplexní a její rozbor by přesáhl možnosti i účel tohoto textu. Pro bližší informace doporučujeme samostudium nebo připojení se ke studijní skupině v Dobromysli, kde se společně čtou a rozebírají Steinerovy knihy.

Jaká je historie naší školy ?

Spolek WALDORF PLZEŇ (tehdy pod názvem Alternativa W) inicioval v roce 2009 vznik waldorfských tříd na 15. ZŠ na Skvrňanech. Jelikož si z kapacitních důvodů škola nemohla dovolit druhý stupeň, byly nalezeny nové prostory v současném sídle školy v Husově ulici, kde byla 1. září 2014 započata samostatná historie Waldorfské základní a střední školy Dobromysl v Plzni.

Škola byla založena občanským sdružením WALDORF PLZEŇ a deseti zakladateli – rodiči a učiteli, kteří zastávají názor, že děti je možné vychovávat i jinak než je běžné na klasických školách. V červnu 2018 nás opouštěli první absolventi a od září 2022 nabízíme našim žákům i dalším studentům z jiných základních škol střední vzdělání s maturitou na waldorfském lyceu. Více se o naší škole dozvíte na webových stránkách www.skoladobromysl.cz.

K čemu je dobrý spolek Waldorf Plzeň ?

Waldorf Plzeň je společenství aktivních rodičů a příznivců, kteří se snaží o podporu WZŠ Dobromysl a šíření myšlenek waldorfské pedagogiky – prostřednictvím přednášek, tvořivých dílen či tradičních školních slavností.

Hlavní prioritou tohoto spolku je sdílení informací o dění ve škole, např. prostřednictvím školního občasníku **Zpravodaj pro dobrou mysl**. Více informací o činnosti spolku včetně pravidelně konaných setkání, kterých se můžete zúčastnit, naleznete zde: www.waldorfplzen.cz.

Co budu muset dělat já ?

Jedním z argumentů mnoha rodičů, proč nedat dítě do waldorfské třídy, je požadavek na větší aktivitu a zapojení do chodu školy.

Jak to tedy je ve skutečnosti?

Obecně se dá říci, že waldorfská výuka opravdu vyžaduje aktivitu od rodiče. V první řadě má waldorfská třída častější třídní schůzky dle potřeby a navíc povinné konzultační dny (2x za školní rok). Za druhé je občas nutné s dětmi doma vyrobit pomůcky do vyučování (dle zadání učitele/ky, které se liší v jednotlivých třídách). Za třetí je občas třeba vypomoci přímo při výuce – např. při hodinách pletení se hodí jedny nebo dvojce šikovné ruce navíc, pomoc při školních výletech či pracovních brigádách při zvelebování budovy školy apod.

Náročnější na čas je příprava slavností. Už vzhledem k počtu slavností a dalších akcí je jasné, že není v možnostech jedné osoby (učitele/ky) zvládnout vše vlastními silami. Konkrétně to znamená, že **v rámci svých možností** každý přispěje „svou troškou do mlýna“ (např. zajistí

pohoštění, vymyslí program pro děti, vyrobí masku či ohlídá při akci děti i jejich mladší sourozence...). Při dobře fungujícím kolektivu rodičů vyžaduje třída každého rodiče aktivně zhruba **dvakrát za školní rok**. Způsob zapojení je na každém z nás. Pokud se některou věc nepodaří v rámci třídy zařídit, je možné požádat o pomoc ostatní třídy či spolek Waldorf Plzeň.

Velmi důležitá je vlastní zvědavost a iniciativa rodiče. Ti zapálenější věnují svůj čas diskusím s ostatními rodiči, brigádám, seminářům, samostudiu nebo vzdělávání. Pokud se rodič sám rozhodne směřovat více energie do seberozvoje či podpory školy, může to být časově náročnější záležitost. Spolek rodičů vítá každého nadšence, který se chce angažovat v rozvoji školy, potažmo společenství. Spolek se schází zhruba jednou do měsíce.

Pokud rodiče tedy uvažují dát své dítě do waldorfské školy, pak z nástinu popisu vyplývá, že obava z nadměrné časové náročnosti svědčí o nepochopení a nedostatečné informovanosti - opravdu není se čeho obávat!

Musím se povinně vzdělávat?

Nemusíte.

Nicméně pokud chodí Vaše dítě do waldorfské školy, určitému stupni poznání se neubráníte ani Vy, rodiče. V opačném případě Vám hrozí rozčarování a nepochopení. Pro rodiče máme k zapůjčení i knihy z oblasti anthroposofie či výchovy. Knihy z nakladatelství Franesa lze ve škole i pořídit.

WZŠ Dobromysl a spolek Waldorf Plzeň pořádá různé přednášky a vzdělávací semináře či workshopy, kde se můžete nenásilnou formou seznámit se základními principy waldorfské pedagogiky, a přiblížit se tak světu svého dítěte.

Nástup do školy

První školní den je slavností pro všechny: waldorfské děti, rodiče prvňáčků i učitele. Třídní učitel/ka přivítá prvňáčky v tělocvičně nebo na školní zahradě. Žáci šesté třídy (patroni prvňáčků) pak předají každému prvňáčkovi slunečnici a odvedou ho do první třídy. Na chodbě jim k tomu zpívají ostatní žáci a učitelé. Rodiče následují slavnostní průvod do první třídy, kde své dítě po krátkém úvodu zanechají na 1-2 hodiny. Děti dostanou jako překvapení originální penál na voskové bločky, který rodiče předem podle instrukcí paní učitelky ušijí. *Pozn. – záleží na učiteli, kdy a jak předá penály, takhle striktně to není dáno.*

Školní pomůcky

Školní pomůcky, které děti při výuce používají, se do značné míry odlišují od běžných školních potřeb. Seznam pomůcek dostanete na úvodním setkání ve škole před letními prázdninami.

Specifikem waldorfské pedagogiky je používání přírodních materiálů. Děti pracují převážně s voskovými bločky² nebo voskovkami (obsahující včelí vosk) značky Stockmar. Místo vodovek děti malují akvarelovými barvami.

Děti používají také speciální, tzv. epochové sešity, do kterých ve škole kreslí a zapisují. Tyto sešity se vyrábí v chráněné dílně Lemniskáta. Podrobnější informace Vám poskytne třídní učitel/ka na orientační schůzce rodičů, která se koná v květnu/červnu před nástupem do školy.

Nákup školních pomůcek zajišťuje třídní učitelka s využitím prostředků ze třídního fondu, kam rodiče jedenkrát za rok pošlou částku 500-1000 Kč (dle potřeby jednotlivé třídy). *Pozn. V prvním roce je částka výrazně vyšší – nyní okolo 1700 Kč.*

Od 1. třídy je součástí výuky hra na pentatonickou flétnu. Většinou je třídní učitelkou zadána hromadná objednávka na její výrobu a rodiče její nákup hradí zvlášť³. *Pozn. – V současné době jsou flétny na ony 2 roky, kdy se na ně hraje, k zapůjčení, částka je rovná polovině ceny flétny.*

Co nepotřebujete

---

² Bloček je voskovka ve tvaru a velikosti gumy na gumování.

³ Škola také nabízí možnost zapůjčení.

Určitě není potřeba dětem do 1. třídy pořizovat obrovské penály napěchované fixami, pastelkami a pery. Děti to ve škole nepoužijí, a pravděpodobně většinu věcí hned v průběhu září poztrácí.

Učebnice

Děti skutečně nemají žádné učebnice. Nemají ani slabikář, ani písanku. Přesněji řečeno, nemají žádné kupované učebnice. Místo učebnic si děti samy tvoří tzv. epochové sešity, takže vznikne ucelená učebnice matematiky nebo českého jazyka. Rodiče pro své druháčky vytváří dle pokynů třídní učitelky čítanku, která je pro děti překvapením a originální pomůckou při nácviu čtení.

Skřítek pomocníček

Oblíbenými pomocníky při výuce jsou skřítkci. Jsou to ručně šité waldorfské panenky, plněné ovčím roumem. Na matematiku se používají 4 skřítkci – sčítálek, odčítálek, násobílek a dělílek, další skřítky může třídní učitel/ka využít při hodinách češtiny nebo dalších předmětů. Pomáhají hravou formou zprostředkovat dětem probíranou látku. *Pozn. – Toto je velmi individuální a záleží na učiteli, jakým způsobem dětem učivo zprostředkuje. Jsou učitelé, kteří skřítky nepoužívají.*

Platby

Na začátku každého školního roku si rodiče nastavují platbu školného, které je možné hradit v měsíčních, pololetních či ročních intervalech. Pro školní rok 2022/2023 je stanovena výše školného na 28 000 Kč na žáka ročně. Pokud si to rodiče mohou dovolit, je žádoucí přispět i vyšší částkou.

V případě více sourozenců, kteří jsou současně zapsáni ve škole, je možné platit snížené školné o 50% na druhé dítě a v případě třetího dítěte lze uplatnit nulové školné.

Pro rodiny, které si nemohou dovolit platit ani minimální školné, je určeno sociální stipendium – více info na www.skoladobromysl.cz/podrobne/#skolne.

Kromě školného počítejte také s platbou za zájmové kroužky, družinu, obědy atd.

Družina

Při WZŠ Dobromysl funguje ranní družina (od 7 h), čtyři oddělení odpolední družiny (do 16:30 h, v pátek do 16 h) a školní klub pro starší děti (více info na webu www.skoladobromysl.cz). Přihlášku do družiny podejte co nejdříve, ideálně první školní den.

Vyučování hlavních předmětů probíhá v tzv. epochách. Epochou začíná školní den a trvá od 8:30 h do 10:10 h. Dělí se na několik částí – rytmickou, vyučovací, vyprávěcí. Během tohoto bloku je po dobu 3 – 4 týdnů probírán vždy jeden předmět. V první třídě jsou to bloky formy (příprava na psaní), český jazyk a matematika. To znamená, že se děti celý měsíc učí matematiku během epochy denně, další měsíc pak zase češtinu.

Rodiče se často ptají, jestli děti za ten měsíc, kdy předmět nemají, všechno nezapomenou. Odpověď je: zapomenou, a je to tak dobře. Zní to nelogicky, že? Ale zkuste si představit sebe, jak se moříte s nějakým svým úkolem. Zkoušíte to znovu a znovu, až toho máte nad hlavu. Co uděláte? Odložíte to, a vrátíte se k práci později, až uzraje. Najednou je všechno jasné, vidíte řešení, a jde to samo. Proto nechme dětem čas na uzrání. Ony ty vědomosti nezapomenou úplně, jenom si je odsunou, a vlastně si je tím uloží do dlouhodobé paměti mnohem rychleji, než kdybychom je trénovali každý den.

Ostatní předměty jsou vyučovány v klasických 45-minutových hodinách. Patří sem jazyky, pracovní a umělecké činnosti (hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova). Děti se od první třídy učí angličtinu a němčinu. Výuka jazyka se v 1. a 2. ročníku střídá po měsíci.

Hodnocení

Ve waldorfských školách se nepoužívá hodnocení pomocí známek, ale zásadně slovní hodnocení. Hodnotí se konkrétní znalost, dovednost, pokrok, sociální vztahy atp. Každý měsíc zapíše třídní učitel/ka hodnocení žáka několika větami do žákovské knížky. Hodnocení obvykle obsahuje informaci o tom, jaké učivo se probralo, jak žák ve škole pracuje, které oblasti mu šly dobře i doporučení pro další procvičování učiva doma. Pololetní vysvědčení obsahuje stručné hodnocení celkové práce žáka za pololetí. Absence známek může svádět k dojmu, že na waldorfské škole nelze „propadnout“. Pokud však učitelé vyhodnotí okolnosti jako nevhodné pro postup žáka do dalšího ročníku, nechají ho ročník opakovat a známky k tomu nepotřebují. Stejně jako na jiných školách dochází k této situaci spíše výjimečně. Závěrečné vysvědčení obsahuje podrobné hodnocení žáka, práce v jednotlivých předmětech a celkové shrnutí. Podle zákona dostávají žáci 8. a 9. tříd na vysvědčení ke slovnímu hodnocení i známky, případně při přechodu na jinou školu či víceleté gymnázium.

Ruční práce

Podíl ručních prací ve výuce je o něco vyšší než v klasických školách. Možnost vytvořit něco vlastníma rukama je dnes pro děti tak mimořádným zážitkem, že je třeba je v tomto smyslu co nejvíce podporovat. Děti při výrobě cvičí nejen své motorické schopnosti, ale posilují také trpělivost a vůli, kterou dnes mají mnohé děti velmi oslabenou. Při prvním neúspěchu odkládají práci, která jim přijde složitá nebo je jenom nebaví. Waldorfské děti jsou vedeny k tomu, že každá práce má smysl a proces tvoření je důležitější než výsledek. Když se dětem podaří uplést z klubka vlny prvních pár řádků, uříznout kus dřeva, zatlouct hřebík, vyšíť obrázek či vymodelovat mističku z hlíny, jsou nadšené a motivované k dalším činnostem. Ve vyšších ročnících mají žáci jako předmět dřevořezbu, keramiku, měditepectví, šití, základy vaření atp. Ve WZŠ Dobromysl máme k tomu vybavené odborné učebny.

Stolek ročních dob

Stolek ročních dob nemusí být stolek, ale je to místo v nižších třídách, na kterém se zrcadlí proměny přírody v průběhu roku. V září sem patří např. kořen (samorost), vylisované listy, podzimní plody, drak vyrobený z přírodnin nebo postava Matky Přírody v podzimních barvách. Předměty na stolku se průběžně obměňují, aby odpovídaly aktuální roční době. I doma můžete vytvořit s dětmi podobné místo.

Duchovno

Waldorfská výuka v sobě skrývá i duchovní stránku. Nejde o žádné konkrétní náboženství nebo dokonce sektu. Zakladatel školy Rudolf Steiner formuloval filosofický směr, který nazval antroposofie, a jehož součástí je existence duchovních světů. Tento princip je ve waldorfské výuce přítomen, ale není dětem přednášen nebo nějakou formou vtlučen do hlavy. V průběhu dne jsou používány tzv. průpovědi, což jsou krátké básničky, uvozující následnou činnost. Často se v nich objevuje Bůh nebo matka Země, ale spíš jako symbol toho, co nás lidi přesahuje. V mnoha průpovědích naopak nic takového nenajdete.

Uvedme zde pár příkladů průpovědí:

- V zimě v zemi všechno spí, na jaře se probudí, a ta Země, maminka, vychová nám semínka.
- Všechno, co roste ze země, chutná a voní výborně. Sluníčko s deštěm, den co den, rostlinky vytahuje ven. Děkujeme sluníčko, že's uzrálo zrníčko, děkujeme, země milá, že's to zrnko v sobě skryla.
- Všechny světy, všechny bytosti, všechny věci jezte s námi. Ať toto přání letí do dále a přinese všem požehnání. (F. Drtikol)

- Ty, kdo vcházíš, lásku přinášej. Ty, kdo prodléváš, poznání zde hledej.
A ty, kdo odcházíš, mír si odnášej.

V průběhu roku se stejně jako v běžném životě pracuje s křesťanskou nebo pohanskou symbolikou. Ve waldorfské škole klademe větší důraz na tradice (proč slavíme): např. o Vánocích se narodí Ježíšek, začátkem prosince chodí čert, anděl a Mikuláš, v listopadu je slavnost Svatého Martina, na jaře vynášíme Smrtku do potoka atd. Hlavní inspiraci nacházíme v tradičních staročeských slavnostech.

Slavnosti jsou nedílnou součástí života waldorfské školy. Uvozují vždy nadcházející roční dobu a připravují nás na změnu. Je velmi osvěžující uvědomit si – slavnost máme za sebou, teď nás čeká... změna světla, tepla, rytmu, vůní, oblečení i nálady. Opakované prožívání tradic v koloběhu roku je zdrojem jistoty, orientace a pocitu zabydlenosti ve vlastní kultuře. Citlivé prožívání svátků může dítěti dát mnoho bohatých vnitřních zážitků a i my dospělí tak můžeme společně s dětmi znovu obnovit dávný přirozený vztah ke světu i sobě samým. Navíc jsou slavnosti pěknou příležitostí setkat se s ostatními rodiči a popovídat si.

Každá slavnost je náročná na přípravu, ať už je pojata jako soukromá oslava v rámci třídy, jako společná slavnost všech tříd nebo dokonce jako akce pro rodiče a veřejnost. Do přípravy slavností se zapojují také rodiče. Každý může něčím přispět. Někdo je zručný na práci se dřevem, někdo upeče, navaří, někdo zabaví děti, někdo vymyslí program, někdo donese materiál atd.

Stručné informace o jednotlivých slavnostech najdete dále. Pro Vaši inspiraci pro oslavy v rodinném kruhu uvádíme více informací k svátku svatého Mikuláše a slavení Adventu.

Michaelská slavnost

Michael má svátek 29. 9. Příprava slavnosti tedy začíná hned, jakmile se ve škole trochu rozkoukáte. Patronem tohoto období je archanděl Michael, symbol vůle a odvahy. Smyslem slavnosti je, aby děti podstoupily michaelskou zkoušku, překonaly svůj strach a došly do cíle.

Je připravena stezka odvahy v přírodě. Děti se vydávají na cestu, vyzbrojení mečem, štítem a červeným pláštěm. S výrobou mečů a štítů většinou pomáhají rodiče. Děti dojdou k drakovi, za svoji odvalu si vezmou jablko a vracejí se zpět. V dalších detailech se slavnost může lišit. Organizuje ji patronská třída ve spolupráci s třídními učiteli obou tříd.

Na startu děti vyprovázíme průpovědí a písničkou, v cíli je vítáme s nadšením a uznáním. Pro děti jsou slavnosti hodně důležité a silně je prožívají. Proto je třeba k věci přistupovat zodpovědně a se vší vážností. Slavnostně je vyprovázet a opravdu ocenit, že zkoušku zvládly.

Martínská slavnost

Martin má svátek 11.11. Patronem tohoto období je svatý Martin, který se v chladném dni rozdělil s žebrákem o svůj teplý plášť. Hlavní myšlenkou této slavnosti je tedy soucit, sdílení a obdarovávání. Zapomeňte ale na dárky, o ty tady vůbec nejde.

Symboly této slavnosti jsou Martin na koni, světlo a martínské rohlíčky. Nejnáročnější na přípravu je pečení rohlíčků, kterých je potřeba opravdu hodně – alespoň tři na každou osobu, tzn. na každé dítě, každého rodiče, paní učitelky, případně další rodinné příslušníky. Je dobré si práci rozdělit mezi všechny rodiče. Lampičky, lampiónky, lucerničky nebo zdobené dýně je možné vyrábět s předstihem např. v družině nebo přímo na místě slavnosti. Během čekání na Martina zpíváme písně a s přicházející tmou zapalujeme světla.

Vydáme se na procházku s lucerničkami a cestou můžeme zahlédnout i Martina na koni, který nám ukazuje cestu. Následujeme ho a hledáme poklad. Není cílem dohnat Martina a splašit koně, ale prožít si okamžik sounáležitosti a podělit se s ostatními. Pokladem jsou pochopitelně martínské rohlíčky, plněné různými dobrotami. Každý si vezme jeden rohlíček a rozdělí se o něj s ostatními – ulamují kousky, které postupně dávám svým přátelům. Když mi dojde rohlíček, vezmu si další a pokračuji. Sám dostanu kousky rohlíčků zase od ostatních. Čím víc rozdám, tím víc dostanu.

Na závěr, obohacení o dar sdílení, se vracíme zpět se zpěvem martínských písní. Je čas na ztišení, úklid ve svém nitru i domě, blíží se advent.

Svatý Mikuláš

Mikuláš má svátek 6. prosince, za dětmi přichází v předvečer svého svátku, tedy 5. prosince. Tento svátek se neslaví jako slavnost třídy, ale je soukromou záležitostí každé rodiny.

Svatý Mikuláš je skutečnou historickou postavou, žil ve 3. století na území dnešního Turecka v zámožné rodině. Po smrti svých rodičů rozdal část majetku chudým a odešel do Palestiny, kde se stal biskupem. Existuje velké množství příběhů a legend o Mikulášovi, tu nejznámější najdete v knize Svatý Mikuláš od Jacoba Streita.

Základní myšlenkou svátku Svatého Mikuláše ve waldorfském pojetí je zprostředkovat dítěti zpětnou vazbu na jeho chování. Jasně a srozumitelně popsat, jak se dítě poslední rok chovalo, co se mu podařilo, co méně a na čem musí zapracovat. Cílem není hodnocení dítěte – „ty jsi hodné dítě, nebo zlobivé kvítko“. Dítě samo ví, jestli to, co mu říkáme, je dobrý skutek nebo špatný. A jen na dítěti záleží, jestli se bude chovat dobře nebo ne. Dítě neděsíme a ani ho čertem a Mikulášem nestrašíme.

Waldorfský Mikuláš je oblečený do biskupského oděvu v bílé a zlaté barvě (nikoli červené), má bílý plnovous a berlu. Měl by ho představovat člověk, kterého si vážíme, který je důstojný, moudrý a vyrovnaný. Mikuláš má s sebou čerta, anděla a zlatou knihu. V knize je napsáno, jak si dítě celý rok vedlo. Anděl s čertem se nijak výrazně neprojevují a slouží jenom jako symboly dobra a zla.

Je dobré konstatovat více věcí dobrých než špatných. Aby si dítě pamatovalo, o čem je řeč, měli bychom vybírat události z posledních 3 měsíců, nebo skutečně významné jevy. Není na místě zdůrazňovat činy, které dítě mrzí, ví o nich a neudělalo je záměrně.

Vhodné formulace jsou „Já vím, že ... Všiml jsem si, že ... Vidím, že ...“

Nepoužívat obraty „Líbilo se mi... Nemám rád, když... Jsi zlobivý, protože...“

Mikulášská nadílka a její symbolika:

- Jablka, mandarinky, šťavnaté plody – chvályhodné činy
- Křížaly, perníčky, domácí cukroví – čin, který vyžadoval dlouhodobé snažení
- Ořechy – činy, na kterých je potřeba ještě zapracovat
- Brambory, zelenina – jednání, na kterém musíme ještě mnohé vylepšit
- Uhlí – čin, ze kterého je potřeba se poučit a neopakovat ho

Je hezké poté, co Mikuláš s pomocníky odejdou, rozbalit s dětmi nadílku a projít si jednotlivé dárky. Společně si říct, za co by to mohlo být. Nechat dítě, ať si na to přijde samo, poradit, když tápe. V závěru roku můžeme s dětmi symbolicky spálit darované uhlí a vykročit do nového roku s čistým stolem.

Do mikulášské nadílky nepatří hračky. Pokud je ve Vaší rodině zvykem dávat dětem hračky na Mikuláše, omezte se na jednu drobnost. Svátek svatého Mikuláše nejsou malé Vánoce. Stejně tak platí, že Mikuláš nosí i brambory a uhlí. Každé dítě určitě přijde na něco, co se mu tak úplně nepovedlo. Tím, že z nadílky vynecháme připomínku těchto „nepovedených“ skutků, dětem neprospějeme. Naopak devalvujeme i to ostatní jako neobjektivní chválu.

U některých dětí se zase může zdát, že je těžké najít důvod chvály, že by si zasloužily pytel uhlí. Nevzdávejte to. I kdybyste je měli pochválit jen za to, že si umí vyčistit zuby, obout boty nebo sníst celou večeři. A nezapomeňte víc chválit než kárat!!

Adventní spirála

Advent je předvánoční období, které začíná čtyři týdny před 25. prosincem. Je to období očekávání příchodu Ježíše. Ve waldorfském pojetí se jedná o přijetí lásky a otevření se novým věcem. Spirála je symbolem cesty člověka do vlastního nitra, sama k sobě, ke svým myšlenkám. Světlo, které najdeme uvnitř spirály, nám pomáhá překonat strach a temnotu. Každý máme kdesi hluboko v nás ukryto velké světlo, které můžeme vynést napovrch a prosvětlovat nejen sami sebe, ale i celou Zemi.

Spirálu tvoříme na zemi z chvojí. Musí být dostatečně velká, aby se vnitřkem spirály dalo procházet. Anděl slavnostně přichází a nese s sebou velkou hořící svíci, se kterou projde spirálu a umístí ji do středu. Děti postupně, každý za sebe, prochází pomalu spirálou se svícínkem z jablka a uprostřed si zapálí svou svíčku od anděla. K tomu jim hraje živý hudební doprovod vánoční melodie.

Zapálené světlo je jedním z významných symbolů této slavnosti. Na rozdíl od Martinského světla, které je ukryté v lucerně, je adventní světlo jasné a nezakryté. V případě školní slavnosti si děti s předstihem vyrobí svícínky, obvykle jablko ozdobené rozinkami, hřebíčkem, větvíčkami. Zapálená světla pak umísťují na spirálu, která se postupně rozzáří. Na závěr si stejným způsobem, doprovázeny andělem, světla zase posbírají a po východu ze spirály zhasnou. Andělem může být paní učitelka, některá z maminek nebo jiných příbuzných a známých.

V případě veřejné slavnosti však zapalujeme svíčky umístěné ve skleněných lahvičkách a děti s nimi odcházejí, odnášejí si je domů na památku. Je to praktičtější i bezpečnější. Spirála je ozdobena hořícími svícemi ve skleněných svícnech a zhasíná se až po ukončení akce. Spolek rodičů tradičně pořádal veřejnou adventní spirálu na náměstí Republiky při adventních trzích. Akce byla také spojena s propagací WZŠ Dobromysl.

Advent

Adventních zvyků je tolik, že by to vydalo na samostatnou knihu. Waldorfské pojetí adventu a Vánoc se velkou měrou liší od toho, jak jsme zvyklí je prožívat.

Waldorfská barva adventu je tmavě modrá (případně fialová), jako symbol temnoty, která se postupně prosvěcuje. V této barvě je pak celá předvánoční výzdoba. Pokud se Vám tato výzdoba nelíbí, můžete použít staročeskou výzdobu v zelené a červené. Svíčky rozptylují strach a temnotu, zapalujte je doma každý den, děti to milují.

Adventní věnec – kruh je symbolem vítězství života nad smrtí a svícemi prosvětluje zimní tmu. Waldorfský věnec se zdobí přírodninami (badyán, celá skořice, skořápky ořechů, sušené plody apod.) a mašlí.

Adventní kalendář – kalendář slouží dětem k orientaci v čase, za jak dlouho už přijdou Vánoce. Není až tak důležité je každé ráno odměňovat sladkostí. Raději než čokoládu nadělte dětem překvapení z hezkých obrázků, vánočních ozdob nebo příběhů. Krásné kalendáře se dají pořídit na www.waldorf-toys.com.

Adventní písně nejsou koledy. Koledy jsou vánoční písně. Adventní písně neboli roráty jsou písně o čekání na Krista, o Mariině a Josefově životě, o tom co předcházelo Ježíškovu narození. Často jsou to velice dlouhé písně, upravené citáty z bible, ze kterých známe jen několik prvních slok.

Vánoční hra – ve waldorfských školách obvykle nacvičují učitelé s rodiči divadelní hru O narození Páně – tzv. Pastýřskou hru. I ve WZŠ Dobromysl udržujeme tuto tradici a představení pro děti je hezkým předvánočním „dárkem“. Děti nacvičují zvláště zkrácenou verzi Pastýřské hry, kterou pak předvedou ve škole na Vánočním jarmarku.

Před spaním můžeme dětem číst adventní příběhy - příběhy o životě Marie a Josefa, o archandělovi Gabrielovi nebo pohádky o oslíkovi a jiných zvířátkách.

Stolek ročních dob – během adventu vytváříme tzv. stezku úcty. Člověk by měl pozorovat, kolik je v něm nepříjemných, odsuzujících myšlenek o sobě, o světě a ostatních lidech, a snažit se je nahradit soucitem a pochopením. Advent je období, kdy pracujeme na vnitřní moraliť. Tvorba stezky úcty má symbolickou očištnou hodnotu nejenom pro děti, ale velkou měrou i pro dospělé.

Na stolek ročních dob každý adventní týden přibývá jiný druh výzdoby:

- 1. týden dáme na stůl modrý ubrus, betlém bez figurek, na opačný konec stolu postavu Marie a Josefa a od nich k betlému cestu z kamínků, lastur, krystalů apod.
- 2. týden přidáváme větvičky, mochnu, červenou vánoční hvězdu, prostě rostliny.
- 3. týden přichází živočišná říše; k betlému umisťujeme postavičky zvířat – oslíka, vola, ovce atd.
- 4. týden nastupuje člověk; přidáme pastýře a muzikanty.
- Postavy Marie a Josefa mohou každý den postoupit na stezce blíž k betlému. Až na Štědrý den ráno stanou přímo v betlému, zatím bez Ježíška. Ten se narodí až o půlnoci z 24. na 25. prosince.

Vánoce

Samotné vánoční svátky trvají od půlnoci z 24. na 25. prosince do 6. ledna. Je to období, kdy uzavíráme starý rok, bilancujeme, co se nám podařilo a co ne. Je to čas na meditace, na ukončení nedokončeného, období zrození nového vnitřního dítěte. V přírodě nastává období pučení kořenů.

Vánoce by měly být oslavou v širším rodinném kruhu, s prarodiči, s přáteli. Po předvánočním stresu přijde výdech a klid.

Kromě už zmíněného můžete děti překvapit další vánoční výzdobou. V některých rodinách nosí Ježíšek ozdobený stromek, který 24. ráno najednou stojí v obývacím pokoji. Můžete rozvěsit další ozdoby na lustr, obrazy, nazdobit stůl, připevnit hvězdy atd. Existuje i antroposofická varianta zdobení vánočního stromu. Za každý rok Kristova života můžete ozdobit strom 33ti bílými svíčkami a 33ti rudými růžemi, symbolem lásky. Můžete se inspirovat velkým množstvím staročeských zvyků či obyčejů Vaší rodiny a vytvořit si vlastní vánoční tradici.

Co se týká dárků, tam jistý rozdíl je. 24. prosince se pod stromek dává jeden hlavní dárek. Každé další ráno pak děti pod stromkem nachází malý dárek. Ať už rozdělíte obvyklou nadílku na části, nebo vymyslíte něco jiného, děti budou nadšené. Drobným dárkem může být cokoli - od malých hraček přes dobroty, oříšky, obrázky, až po společné rodinné zážitky. Nadělte si procházku do lesa, návštěvu muzea nebo kina, hru na slepou bábu, cokoli Vás napadne. Tento způsob slavení Vánoc je pravda o dost náročnější na přípravu, ale není Vám 24. večer pod stromečkem líto, že už je konec?

1. ledna přidejte na kraj stolku ročních dob tři krále. Postupně se budou přibližovat k betlému, až k němu 6. ledna dojdou. Po Tříkrálovém svátku uklidíme vánoční výzdobu a na stolek přijde Paní Zima, háčkované či papírové sněhové vločky či jiná symbolika zmrzlé přírody.

Jarní slavnost

Jarní slavnost je oslavou konce zimy a příchodu jara. Tradičně ji pořádáme mezi masopustem a Velikonocemi. Součástí slavnosti může být vystoupení tříd, které předvedou krátkou ukázkou toho, co se ve škole naučily (básničky česky, anglicky, německy, hra na flétnu, rytmické cvičení, zpěv, eurytmie apod.).

V rámci slavnosti pořádáme ve škole Velikonoční jarmark s rukodělky dětí a jarními dílnami. Vyrábí se Morana, kterou společně vyneseme ven a hodíme do řeky.

- Morana – je symbolem končící zimy. Její barvou je bílá. Základem Morany je dřevěný kříž, na něj slámou tvarujeme tělo, které oblékáme do bavlny a papíru (bílé bavlněné triko, bavlněná nebo papírová sukně, popř. nákrčník). Kolem krku má Morana náhrdelník z vaječných skořápek a šnečích ulit. Obličej má strašidelný, černé oči, černé obrovské zuby.
- Výtvarné dílny – pleteme pomlázky, zdobíme vajíčka či květináče pro zasazení semínka, můžeme vyrábět jarní dekorace – průsvity do oken, ozdoby s jarními motivy, květiny z papíru nebo plsti, zdobit jarní perníčky apod.

Letnice

Letnice se slaví 50 dnů po Velikonocích. Spojují v sobě motivy křesťanské i motivy z dob před příchodem křesťanství. Tehdy byly spojené s uctíváním duchů plodnosti, růstu a deště. Na tuto dobu připadá tzv. otevírání studánek. Na Moravě se slaví jízdou králů či tancem královniček. Křesťané si připomínají seslání Ducha svatého.

Svatodušní svátky se nacházejí v období, kdy všechno kolem nás kvete a celková nálada přírodních procesů v nás vyvolává pocity uvolnění, radosti a svobody. Letnice bývají často označovány jako svátky svobodného ducha a jejich symbolem je bílá holubice, svobodně se pohybující mezi nebem a zemí. Slavnosti s postavami králů a královen nás zase přivádějí k obrazu svatby, propojení pozemských a kosmických sil. Otvírání studánek v sobě nese motiv očištění, uvolnění proudění ozdravných sil i svobodné vůle člověka. Toho všeho můžeme využít, abychom si s dětmi zesílili prožitek začínajícího léta. K vyprávění jsou vhodné pohádky s motivy očištění, probuzení, svobodného ducha a svobodné vůle: např. O Šípkové Růžence, Locika, Popelka, Tři řeči atp.

Ve WZŠ Dobromysl využíváme na školním dvoře letniční májku s dlouhými stuhami, které děti drží a učí se s nimi vytvářet různé formy za hudebního doprovodu.

Svatojánská slavnost

Jan má svátek 24. června. Dny jsou v tomto období nejdelší v roce a noci jsou opředeny řadou tajemství. Nejznámější je Svatojánská noc čili noc z 23. na 24. června. Podle našich předků otevíral letní slunovrat cestu magickým silám země, které umocňovaly působení přírody. Bylinkám, které se natrhají v předvečer svátku svatého Jana, je připisována zvláštní léčivá moc (svatojánské koření). V pohádkách se vyskytují pověsti o zlatém květu kapradí, které vykvete o svatojánské noci a tomu, kdo ho získá, přinese velké bohatství. Oblíbené jsou pohádky, v kterých se vyskytují přírodní bytosti jako víly, rusalky, ohniváčci, skřítkové, vznešení stromoví duchové, kteří si ve velkolepém reji užívají svou slavnost (Shakespeare – Sen noci svatojánské).

Svatojánská slavnost je asi nejrozšířenější slavností u nás a má mnoho podob - od hudebních festivalů, přes sokolníky, zahrádkáře, historické kejkle až po bylinkáře. Společným rysem všech těchto slavností je:

- práce s bylinami – pletení věnečků, vaření čaje, rozdávání bylin dětem a dospělým,
- zlato – hledání zlatého kapradí, zlatý poklad,
- oheň – zapalování ohně, skákání přes oheň,
- příběhy – vyprávění příběhů na začátku slavnosti, v jejím průběhu i v závěru při posezení u ohně.

Spolek rodičů pořádá každý rok koncem června Svatojánskou slavnost pro budoucí prvňáčky. V posledních letech jsme si oblíbili k pořádání slavnosti krásné prostředí Luftovy zahrady v Plzni-Doudlevcích. Jde o jedno z prvních setkání paní učitelky, dětí a jejich rodičů. Paní učitelka většinou vítá děti zpěvem Svatojánských písní. Poté si děti s rodiči uvijí věneček z lučního kvítí a zatímco první odvážlivec už vyrazí na cestu, ostatní ještě mohou společně něco tvořit. Pro děti je připravena trasa se zastávkami u pohádkových bytostí, které zastupují jednotlivé živly. Rusalky se nachází u jezírka, vzdušné víly tancují na palouku u vrby, ohnivec rozdělává oheň u cesty, skřítkci pracují s kladívky mezi kameny a na závěr děti čeká babka bylinkářka s kouzelnými bylinkovými pytlíčky na jejich nešvary.

Pro ostatní děti se koná Svatojánská slavnost na školním poličku a je symbolickým zakončením školního roku, slavností léta a bezstarostnosti, oslavou přírody a slunce.

Nástup dítěte do waldorfské školy více či méně ovlivní život celé rodiny. Pokud rodič cítí zásadní problém s přijetím waldorfských myšlenek nebo způsobem výuky, měl by svoje rozhodnutí o nástupu dítěte do waldorfské školy ještě přehodnotit. Velkým problémem pro samotné dítě a celou rodinu mohou být rozpory mezi myšlenkami předávanými ve škole a hodnotami doma. Proto si ve stručnosti shrňme základní důležité body.

Co znamená žít waldorfským způsobem ?

Respektování ročních dob

Respekt k přírodě je nosným tématem waldorfské školy. Přírodu bereme jako Matku, dárkyni života, bytost zasluhující úctu. Vedeme děti k uvědomění si toho, co v přírodě probíhá. Jak rostou rostliny, kde se bere jídlo, jaká práce je potřeba na zahradě, na poli, v lese. Jak a kde žijí zvířata, co potřebují, co to je potravní řetězec. Jaký je koloběh roku, jak se střídá počasí a roční období, co v kterou část roku dělají lidé, rostliny, zvířata.

K lepšímu uchopení změn v přírodě nám pomáhají i waldorfské slavnosti, které uvozují jednotlivá roční období, a usnadňují dětem orientaci v rámci roku.

Čtení dětem

V posledních letech se celkem hodně hovoří o prospěšnosti domácího čtení dětem. Pokud dětem pravidelně čteme, například před spaním, rozšiřujeme jim slovní zásobu, vzděláváme je, rozvíjíme jejich fantazii, budujeme vzájemný vztah, a vůbec celkově pozitivně působíme na jejich vztah ke čtení. Proto čtěme a předčítejme. Každý jistě vylovíme ze své domácí knihovny oblíbený příběh z dětství, který rádi předáme svým dětem.

Vyčerpávající informace na toto téma naleznete na www.celeceskoctedetem.cz i s ukázkami čtení od známých osobností. Nebo se můžete zapojit do projektu [Čtení pomáhá.cz](http://Ctenipomaha.cz).

Ve WZŠ Dobromysl funguje školní knihovna. Žáci si mohou vybrat z více než 2000 titulů a knihu si vypůjčit domů. Děti rády využívají knihovnu i jako relaxační místo.

Přírodní materiály

S tématem přírody souvisí využívání přírodních materiálů. Je třeba budovat vztah dětí ke dřevu, ale i kovu, vlně nebo kvalitním látkám a vyvažovat tak alespoň trochu každodenní přítomnost plastů v našem životě. Cílem není označit plasty za špatné, ale poskytnout dětem informaci, že leccos lze vyrobit i jinak. I my dospělí někdy žasneme, jaké krásy lze vyrobit třeba z papíru.

Například vybavení dětských pokojů je dnes velmi diskutované téma. Dnes je už všeobecně známo, že do dětského pokoje patří zdraví nezávadné, nejlépe přírodní materiály. Nábytek v dětském pokoji by měl být ideálně dřevěný, především však stabilní a těžký, aby byl bezpečný. Do dětského pokoje nepatří ostré rohy, vyčnívající úchytky na skříních nebo zásuvkách, špatně připevněné předměty. Je lepší do dětského pokoje něco nedat, než to nedostatečně zabezpečit, a ohrozit tím zdraví dítěte. Koberce a textilie vybíráme z přírodních vláken – hedvábí, len, bavlna, vlna.

Ruční práce

Práce rukama posiluje vůli, rozvíjí logické myšlení a umožňuje cvičení jemné motoriky, které má rozhodující význam pro rozvoj inteligence dítěte. Pokud jsou děti podněcovány k tomu, aby cvičily své prsty a tvůrčí schopnosti svých svalů ruky, dochází k vývoji jejich porozumění pro duchovní souvislosti věcí a k vývoji jejich estetických a tvůrčích sil.

Ruční práce se dělí na práce měkké a tvrdé. Jsou používány jiné materiály, jiné tvůrčí duševní síly dítěte, které se však často doplňují a prolínají. Tvrdé ruční práce (se dřevem, kovem) podporují především vůli končetin. Měkké ruční práce (s vlnou, textilem) rozvíjí cit a cítění. Je žádoucí tvořit s dětmi smysluplné předměty. Přesto je proces, kterým žák při ručních pracích prochází, důležitější než hotový výrobek. Veškeré práce nejsou nikdy samoúčelné, mají dále rozvíjet vloh a schopnosti dětí, vždy mají praktické využití a probouzejí sociální porozumění pro práci jiných lidí.

Nejen pro děti, i pro nás dospělé mají ruční práce významný terapeutický účinek. Navíc zručnost prstů určuje do velké míry pružnost našeho myšlení.

Hračky

Jak je to s hračkami? V případě hraček jednoznačně platí, že méně je více. Není nutné pořizovat dětem pouze dřevěné hračky. Je však rozumné se před koupí zamyslet, jaký smysl daná hračka má. Co má dítě naučit?

K čemu má sloužit? Jaké smysly osloví u mého dítěte? Na jak dlouho dítě zabaví? Jak dlouho vydrží, než se rozbije?

Děti potřebují především rozvíjet fantazii. Vděčnou hračkou je například sada různobarevných šátků, které se dají použít do jakékoliv dětské hry. Velmi oblíbené jsou kuličkové dráhy, dřevěné kostky, stavebnice nebo šité panenky (viz www.ovcipanenky.cz).

Televize

V přístupu k televizi je třeba být jednoznačně bdělým rodičem a strážcem pravidel. Vědět, co děti sledují, určit čas pro sledování televize, držet hranice.

Obecně se televizi vytýká především to, že nabízí dětem pasivní zábavu, při které dítě nemusí vyvinout vůbec žádnou aktivitu. Obraz už je dnes tak dokonalý, že nedává žádný prostor pro fantazii. Každému z nás už se stalo, že filmová adaptace naší oblíbené knihy vypadala úplně jinak, než jak jsme si ji sami vysnili. Spousta z nás nechce vidět nějaký film buď vůbec, nebo až poté, co si přečteme původní knihu. Dětem tuto možnost častokrát vůbec nedáme. Pokud děti neumí nebo nechtějí číst, můžeme jim místo televize pustit audionahrávku nebo je posadit k malování. V určitých okamžicích to však vyžaduje velmi silné přesvědčení nás rodičů.

Ideálním obdobím pro odnaučování od televize je léto. Nepospícháme domů, druhý den není škola, zdržet se večer trochu déle venku je tak snadné a na televizi už nezbude čas. Místo televize je dobré mít připravené nějaké hry, vyprávění, prohlížení fotek nebo jiné aktivity, které dítě zaujmou a odvedou jeho pozornost.

Počítač a mobil

Dalo by se říct – dobrý sluha, zlý pán. Ve waldorfské škole se má dítě nejprve seznámit s principy fungování počítače. Zjistit, že má součástky, co je to program, jak se dá vypnout a k čemu se dá použít. Pak teprve může začít počítač používat jako nástroj k vykonání práce – k napsání dopisu, vytištění fotek, kontaktu s ostatními lidmi. V rámci školních osnov je ve waldorfské škole zařazena výuka výpočetní techniky do 8. a 9. třídy. S dětmi i rodiči probíráme také přínos i nebezpečí internetu.

Existenci počítačů bychom před dětmi neměli tajit, zvláště když je sami používáme v práci. Je ale dobré dětem ukázat, co přesně na počítači děláme – píšeme zprávy a dokumenty, účtujeme, tvoříme plány nebo mapy, kreslíme, programujeme, komunikujeme. Málokdo si může nerušeně hodinu či dvě hrát nějakou hru. A to by mělo být dětem z našeho postoje k digitální technice jasné. Počítač a mobil je jako soustruh nebo auto – prostředek k práci nebo komunikaci, nikoliv sám smysl práce. K tomuto tématu doporučujeme knihu *Zdravé dětství ve světě digitálních médií* (vydala Franesa v roce 2020).

Srovnání waldorfské a klasické školy z hlediska ŠVP

Srovnávání waldorfského a klasického vzdělávacího systému z hlediska školního vzdělávacího programu (ŠVP) je značně obtížné vzhledem k tomu, že každý vzdělávací model má své specifické cílové priority, filozofii, rytmus a strukturu. Obecně závazný učební plán waldorfské školy neexistuje. Každá škola si vytváří svůj na základě rámcových požadavků (viz dále Základní fakta). Hranice waldorfských učebních plánů jsou navíc velice flexibilní a citlivě reagují na potřeby a specifika živého organismu třídy a zvládnutí látky.

"Waldorfská škola se neptá v první řadě na to, co by všechny děti měly znát a umět v 1., 2. nebo 5. třídě podle abstraktních předpisů, ale především se ptá na to, co se ve kterém období v dětech rozvíjí a co je nutné v nich podpořit. Školní vzdělávání chápou waldorfské školy jako vývojovou pomoc, jako podporu vývoje." T. Zdražil.

Waldorfský rodič se může setkat s nepochopením okolí stran waldorfského vzdělávání. Pomáhá obrnit se trpělivostí a rozumět principům waldorfské pedagogiky natolik, abych je mohl objasnit i těm, co je zpochybňují. Stále v očích veřejnosti totiž panuje mnoho mýtů ohledně waldorfské školy a je třeba tomu čelit vhodnou osvětou.

Základní fakta

Waldorfské školy **splňují** výchovně - vzdělávací požadavky kladené MŠMT. Vzdělávací program waldorfských škol v Čechách naplňuje vzdělávací standardy vydané Ministerstvem školství (MŠMT), tzv. **rámcový vzdělávací program (RVP)**.

"RVP stanovuje základní požadavky ze strany státu. Tyto základní požadavky si pak každá škola konkretizuje ve svém školním vzdělávacím programu. Školy musí respektovat základní požadavky vyplývající z rámcových programů, ale v zásadě mají možnost stavět svůj školní vzdělávací program přesně na podmínky své školy, a pomocí volné časové dotace dotvářet zaměření výuky." (z materiálů MŠMT).

Každá škola, ať waldorfská nebo klasická, tedy musí realizovat požadavky RVP a na jeho základě si vytváří svůj školní vzdělávací program (ŠVP) Záleží na jejich preferencích a specifikách. RVP i jiné parametry chodí pravidelně kontrolovat Česká školní inspekce.

Preference & specifika waldorfské školy ovlivňující učební plány:

1. Respektování vývojových fází dětí – nejdůležitější princip

Jinak řečeno: přiměřené poznatky jsou zaváděny v období, kdy je na ně dítě vývojově připraveno, kdy je na ně **zralé**. Např. waldorfské děti se učí psát psacím písmem ve třetí třídě, popř. na konci druhé třídy; výuka čtení psacího písma probíhá ve 3. ročníku. (Rozvoj jemné motoriky a vůle je podporován např. pracovními činnostmi: pletením a kreslením forem.) Ke geometrii se waldorfské děti dostávají později, zpočátku si ji procvičují prostřednictvím kreslení forem.

Učební plán waldorfské školy také vychází z respektování **přirozených vývojových potřeb** dětí. Výuka tak rezonuje s dítětem. Například 1. – 3. ročník je charakteristický tím, že se dítě cítí být nedílnou součástí světa, ztotožňuje se s ním, a má touhu ho poznávat, emočně ho prožívá. Rodí se vkus a cit pro krásu. Ve waldorfské škole je toto období chápáno jako vstup do světa, dítě je vedeno k tomu, aby poznávalo nejen vnější tvary, formy a projevy okolního světa, ale seznamovalo se s ním zejména prožitím jeho vnitřní podstaty. Dítě tak činí prostřednictvím činnosti, pohybu, nápodoby. Poznává emocionální náboj barev, zvuků, řeči, přírody, a spolu s niterným prožitkem si vytváří k těmto hodnotám vztah úcty a následně i touhy něco krásného a pozitivního také vytvořit. V praxi to znamená:

- **AJ, NJ**: gramatika ani psaní se v tomto období nevyučují, jde o vnoření se do nového světa neznámé řeči, děti se učí přímou metodou nápodoby; vnímají odlišný rytmus jazyka, jeho zvukomalebnost v říkankách a dramtizaci pohádek.
- **ČJ**: zpočátku se pracuje s prožitkem kvality hlásek (zvuk, pohyb); rytmem; tvary tiskacích písmen se jakoby kouzlem vyloupnou z obrázku, které svým obsahem k samotnému písmenu děti přivádějí. Písmenka jsou vlastně personifikována, každé písmeno doprovází říkanka či verše. *Pozn. – Jde o jednu z metod, ale Steiner uvádí i jiné způsoby vyvozování hlásek, než jsou jen obrazy. Navíc samohlásky nikdy nevznikají z obrazu, jde vlastně o tóny, vyjadřují vnitřní pocity, nálady.*
- **VV**: malování vodovými barvami přímo inspiruje k prožití duchovního náboje primárních barev a k jejich asociaci s duševními kvalitami. Děti se učí barvy míchat a sledují změny emočního náboje barev. Neobkreslují tvary, fenoménem je zejména barva⁴.

---

⁴ Zdroj: Pavel Kraemer, Učební plány, www.wlyceum.cz

2. Předměty a obory mají rovnocenné postavení

Ve waldorfské škole jsou předměty sloužící k získání kognitivního vědění rovnocenné předmětům zaměřeným na technologické aspekty reálného života, stejně jako předmětům prakticko-uměleckým. Vyrovnává se podíl **cizích jazyků** a oproti klasické ZŠ jejich hodinová dotace narůstá. Od 1. třídy se zde učí dva cizí jazyky (AJ, NJ).

Primárním důvodem zavedení jazyků v 1. třídě není ve waldorfském pojetí učení se nových slovíček, ale osvojování si nových melodií, zvuků, a tím ovlivňování flexibility mozku. V tomto věkovém údobí je to velice důležitý prvek (viz bod Respektování vývojových fází dětí).

Veškeré vyučování má být výchovou pro život. Cílem waldorfské pedagogiky je všestranná výchova člověka, aby byl schopen vlastního úsudku a morální samostatnosti.

3. Co možná největší prolínání jednotlivých témat a předmětů

Předměty jsou vždy propojeny ročníkovým tématem, což dětem umožňuje lépe chápat souvislosti. Výuková témata respektují věkovou kategorii žáka. Ve vývojových krocích dětství a dospívání se rozvíjí a proměňuje jednak vztah ke světu, jednak dispozice k učení. Ve stručnosti naznačíme stěžejní témata jednotlivých ročníků:

1. třída: *pohádky, zažití kvality písmen, hlásek a čísel, rytmika a rytmus, nápodoba, zažití společenství, psaní předchází čtení,*

2. třída: *bajky a legendy, zrcadlení, rozvoj čtení, pentatonika, prohlubování dovedností, upevňování návyků,*

3. třída: *Starý zákon, objevování světa prostřednictvím vlastního já, Rubikon, doznívání rytmické paměti, rozvoj čtení s porozuměním, dohody mezi lidmi (psací písmo, míry a váhy, gramatika),*

4. třída: *severská mytologie, vymezení já, odstup, náhled (mapa), kritičnost, křížení (výšivka, formy), zlomky, noty, čtení vlastních zápisů, společné hlasité čtení,*

5. třída: *české pověsti, starověká mytologie, vývoj lidstva v obrazech, starořecká olympiáda, harmonie těla a duše, samostatná práce s textem, čtení textu v cizím jazyce, geometrie volné ruky,*

6. třída: *balady, rytířské příběhy, protiklady, polarity, pravidla a hranice (přesnost, geometrie), rozdíly mezi chlapci a děvčaty, pozorování, vlastní texty a básně,*

7. třída: *životopisy, zámořské objevy, rozvoj věd, důvěra ve vlastní schopnosti a úsudek, příčina a následek, recitace, spirituály, obracet k vnějšímu světu, perspektiva, trojrozměrnost, záporná čísla,*

8. třída: životopisy, vynálezci, technika, průmyslová revoluce, temperamenty, humor, individualizace ku prospěchu celku (divadlo, tělocvik), komplexní kauzalita, vlastenectví, občanská témata, abstrakce,

9. třída: ideály, abstrakce, dějiny umění, kultivace projevu, chování, rodí se úsudek, úvahy, diskuze, lidská práva, právo.

Pro lepší představu najdete v příloze tohoto průvodce učební plán waldorfské školy v podobě stromu, kde jsou podrobněji uvedena další výuková témata a jejich souvislosti.

4. Učební plán se tvoří ve spirále

Epochy se střídají přibližně po měsíci. Děti nejsou rušeny neustálou změnou předmětů. Témata se opakují znovu na jiné úrovni a v jiných souvislostech.

5. Učivo je organizováno tak, aby rovnoměrně rozvíjelo nejen hlavu, ale i srdce a ruce

Pravá i levá mozková hemisféra je zatěžována a obohacována stejnoměrně, důraz je kladen nejen na rozvoj rozumových schopností a paměti, ale ve stejné míře i na citový prožitek, fantazii, kreativitu a volní vlastnosti:

- **horizontálně:** škála předmětů od pohybových jako je sport, gymnastika přes ruční práce, pěstitelské práce, řezbářství, kovářství, kovotepectví a další, přes ryze umělecké předměty jako malování a kreslení, modelování, zpěv, hra na hudební nástroj, recitace až k cizím jazykům a klasickým předmětům, jako matematika, český jazyk, dějepis, zeměpis, přírodopis, fyzika a chemie atd.,
- **vertikálně:** v rámci jednotlivých předmětů, např. v matematice, děti hrají pohybové hry na bázi násobilkových řad, v dějepise recitují texty a zpívají písně starých kultur, hrají dobové písně na flétnu, dramatizují významné historické okamžiky, kreslí a malují základní umělecká díla jednotlivých epoch atd⁵.

6. Waldorfská škola je koncipována jako 12. letá škola (ZŠ a SŠ) integrovaného typu

---

⁵ (podle T. Zdražila)

V období těchto dvanácti let (*pozn. – V ČR 13 let*) je, z výše uvedených důvodů, tato suma poznatků v některých momentech a předmětech jinak rozprostřena než v klasické škole. Nejde tedy o to, **zdali** dítě dostane kompletní sumu vědomostí, ale **kdy** ji dostane.

Děti dostanou vědomosti a dovednosti, které mají předepsané. Dostanou je ale v době, kdy z vývojového hlediska mohou nové impulzy nejlépe vstřebat. Je nasnadě, že výuka se tak stává mnohem efektivnější.

7. Waldorfské předměty a jejich další specifika

- waldorfský vzdělávací systém má specifické vyučovací předměty jako Kreslení forem a Eurytmie;
- předmět Informatika (od 5. ročníku) se vyučuje jinak než v klasické základní škole;
- v rámci hudební výchovy se od 1. třídy děti učí hře na flétnu;
- malování akvarelovými barvami se pěstuje ve všech ročnících (*pozn. - důraz je ale zejména na 1. stupni, na 2. stupni je důraz kladen na černobílou kresbu*).
- ve waldorfském učebním plánu je kladen důraz na výchovu k praktickým dovednostem.

Otázka č. 1: "Bude moje dítě schopno přechodu z waldorfské základní školy na klasickou střední školu?"

Waldorfské vzdělávání je koncipováno jako ucelený dvanáctiletý všeobecně-vzdělávací model (v českých podmínkách je rozděleno na základní a střední školu/lyceum). Její učební plán odpovídá potřebám a postupně se rozvíjejícím schopnostem dítěte. Během základní školy nedoporučujeme přestup na jinou školu, neboť se tím naruší záměr a smysl waldorfské pedagogiky, tj. rozvoj člověka v jeho celistvosti. Na konci waldorfské základní školy je dítě vybaveno znalostmi a vědomostmi zcela srovnatelnými s jejich vrstevníky v klasické škole.

Stejně jako na klasické základní škole záleží na skladbě žáků ve třídě a jejich preferencích při volbě střední školy. Waldorfští absolventi základní školy se hlásí jak na gymnázia a průmyslové střední školy, tak na školy s uměleckým nebo praktickým zaměřením. Většina žáků, i z klasických devátých tříd, se na přijímací zkoušky na střední školu systematicky připravuje buď samostatně či na přípravných kurzech. U nás v Dobromysli pořádáme taktéž kurzy na přijímací řízení (*pozn. - příprava není pravidelně v každém roce*).

Otázka č. 2: "Bude muset něco dohánět? A jestli ano, co konkrétně?"

Každý rodič má možnost monitorovat pokrok vlastního dítěte prostřednictvím konzultací s pedagogem a také pomocí společného učebního plánu pro daný ročník.

Vedle tradičního obsahu (vzdělávací program waldorfských škol v Čechách naplňuje RVP) zajišťuje waldorfská škola všestranný rozvoj dítěte v praktických a uměleckých oborech, což se ukazuje jako pozitivum oproti běžným základním školám (zvýšená kreativita a manuální zručnost, lepší sociální vnímavost, spontánnost a flexibilita ...).

Waldorfští učitelé také usilují o výchovu svobodných lidí a o rozvinutí vloh svých svěřenců do té míry, aby byli v dospělosti schopni samostatně, přiměřeně a sociálně reagovat a rozhodovat se o své budoucnosti.

Zpětná vazba našich absolventů ukazuje, že oproti svým spolužákům z klasických škol disponují větším sebevědomím, samostatností, otevřeností, kreativitou a vnitřní motivací k učení. Setkávají se občas i s odlišným (např. nerespektujícím) přístupem středoškolského pedagoga ke studentovi, avšak v případě potřeby otevřeně projevují svůj názor.

Otázka č. 3: "Opravdu waldorfská škola děti dostatečně připraví na život?"

Připraví je dostatečně, a dokonce je vybaví ještě něčím navíc.

Děti na naší škole si zvnitřňují důležitý fakt, že nejsme izolovanými bytostmi, ale jsme součástí přírody a vesmíru. Učí se tak pokoře, respektu vůči druhým bytostem, vůči naší planetě. Úspěšný absolvent waldorfské školy má předpoklady být flexibilní a tvůrčí ve svém přístupu k problémům, oplývá nadšením poznávat nové, a má potenciál stát se svobodnou osobností cítící zodpovědnost za svět, ve kterém žije.

Vedle znalostí a vědomostí si naši absolventi s sebou do života odnášejí velice důležité hodnoty spočívající v:

- rozvoji přirozené dětské zvědavosti,
- touze odkrývat záhady a taje světa okolo nás i v nás,
- cestě k nalezení vnitřní svobody,
- vnímání sebe jako lidské bytosti,
- narušování myšlenkových stereotypů,
- flexibilitě v přístupu k věcem,
- chuti objevovat nové neotřelým způsobem,
- umění vidět a vnímat krásu a také schopnosti krásu vytvářet.

Jsme přesvědčeni, že dnešní konzumní společnost takové hodnoty potřebuje ke svému ozdravení.

Dovětek

Než se rozhodnete pro waldorfskou školu, měli byste se o ní co nejvíce dozvědět. Získejte informace o jejich cílech, specifikách, učebních plánech, programu.

Dobrou waldorfskou školu poznáte tak, že v ní potkáte neustále **vzdělávající se učitele**, kteří jsou současně tvůrci, filozofy i umělci v jedné osobě, a **ochotné rodiče** spolupodílející se na životě školy. **Zdravě se rozvíjející děti** jsou pojítkem obou stran a jsou vždy ve středu jejich zájmu.

Epochové předměty

Epocha je dvouhodinový vyučovací blok, který sestává z části rytmické, vyučovací a vyprávěcí. Každá epocha se vyučuje většinou po dobu jednoho měsíce.

- Epochy I. stupeň: Český jazyk, Člověk a jeho svět, Kreslení forem a Matematika,
- Epochy II. stupeň: Český jazyk a literatura, Matematika, Dějepis, Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis.

Ostatní předměty

jsou vyučovány v 45-minutových vyučovacích hodinách.

- I. stupeň: Anglický jazyk, Německý jazyk, Hudební výchova, Pracovní činnosti, Výtvarná výchova, Tělesná výchova, Eurytmie,
- II. stupeň: Anglický jazyk, Německý jazyk, Hudební výchova, Informatika, Pěstitelské práce, Pracovní činnosti, Výtvarná výchova, Tělesná výchova a Eurytmie.

Epochové sešity

Žáci waldorfských tříd nepoužívají koupené učebnice. Nemají ani slabikář, ani písanku. Místo učebnic si děti samy kreslí a zapisují učivo do tzv. epochových sešitů, takže vznikne vlastně ucelená učebnice matematiky, českého jazyka atd. Epochové sešity také lépe vyhovují dynamickému a mezipředmětovému propojení výuky. Ve vyšších ročnících žáci používají k rozšiřování poznatků též encyklopedie, atlasy, odborné články a další literaturu.

Ve 2. třídě dostane každý žák čítanku, která je něčím zvláštní a jedinečná. Čítanky totiž pro své děti vlastnoručně vyrábí, píše a ilustrují rodiče dle pokynů učitele/ky.

Eurytmie

Eurytmie je specifickým předmětem waldorfského učebního plánu. Jde o pohybové umění vyjadřující pomocí gest a forem umělecké dílo jako báseň nebo hudbu. Eurytmii se také říká "viditelná řeč", pokud jde o hláskovou eurytmii nebo "viditelná hudba", pokud se jedná o eurytmii tónovou. Nejedná se jen o mimiku nebo taneční pohyby, ale o zaměstnání celého těla a zapojení všech duševních aspektů (myšlení, cítění a vůle) pro

vyjádření uměleckého díla. Eurytmie rozvíjí empatii, fantazii, kreativitu a vůli člověka. Napomáhá dobré orientaci v prostoru, schopnosti časové souslednosti a koordinaci pohybu. Předchází tělesné a duševní ztuhlosti. Vede člověka k prožitku krásy (předpona EU = v řečtině krásný).

Na tomto základu Rudolf Steiner vytvořil:

- eurytmii uměleckou (předvádění básní, vyprávění, dramatických děl, hudebních skladeb i orchestrálních děl),
- eurytmii pedagogickou (žák se učí pohybovat a orientovat se v prostoru a při nácviu uměleckých děl se učí vést své pohyby tak, aby dokázal tělem vyjádřit to, čím je jeho duše),
- třetím typem je eurytmie léčebná, která je používána jako pohybová terapie, ovšem jen pod vedením terapeuta.⁶

Kreslení forem

Kreslení forem je dalším ze specifických vyučovacích předmětů waldorfské pedagogiky. Jeho základem jsou dynamická lineární cvičení, která zpočátku slouží zejména k nácviu obratnosti dětské ruky, využívané dále při výuce psaní písmen a číslic.

Forma je přesně daný obrazec, který kreslíme nejčastěji jedním tahem. Může obsahovat rovné i oblé čáry a být různě složitý. Po zvládnutí základního tvaru je možné obtahovat křivku různými směry, oběma rukama, do dosažení subjektivní dokonalosti.

Postupně kreslení forem oblast písma dalece přesahuje. Tím, že se dítě učí vnímat zákonitosti mezi jednotlivými částmi své kresby, a zároveň sledovat vztah mezi kreslenou formou a jejím pozadím, vyvíjí se v něm cit pro kompozici. Současně je přirozeně položen základ pro pozdější studium geometrie.

Prožívá-li dítě linii jako pohyb, který spočinul v klidu, či jako gesto vyjadřující určitou náladu, dynamické lineární úlohy v něm probouzejí schopnost uměleckého vyjádření. Učitel, který se svou třídou pracuje na harmonizujících formách a cvičeních, podněcujících myšlenkovou a volní aktivitu, pomáhá svým svěřencům rozvinout vlastní osobnost. Kreslení forem obohatí téměř každý vyučovací předmět, a je především

---

⁶ Zdroj: Svobodová, J. - Jůva, V. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-19-2

významným pedagogickým prostředkem k rozvoji představivosti a flexibilního myšlení. (Hans Rudolf Niederhauser)⁷

Asymetrická symetrie

Asymetrická symetrie se také nazývá středová symetrie. U těchto cvičení se už nejedná o symetrii, která spočívá na vpravo-vlevo nebo nahoře-dole, ale o formy, které se rozvíjejí ze svého středu na tři strany (ven) a k nimž má dítě najít dotvářecí formy, které vedou dovnitř, čímž je opět nastolena rovnováha a harmonie. To podporuje větší samostatnost a pohyblivost představ, které se začínají rozvíjet teprve s devátým rokem dítěte.⁸

Antroposofie

Waldorfská pedagogika podporuje nejen intelektuální vývoj dítěte. Rozvíjí celou lidskou bytost: fyzický, duševní, emocionální a duchovní aspekt. Waldorfská výuka je obohacena duchovním rozměrem, který však není založen na konkrétním náboženství. I když se waldorfské pojetí výchovy pohybuje na duchovní úrovni, dětem není vnucována konkrétní víra. Jde o to být otevřený duchovnu s porozuměním, vnímat průběh ročních období a přírodu. Jde o pochopení širších souvislostí kolem nás, pomocí kterých se děti postupně naučí uvědoměle prociťovat širší aspekty života, spíše než pasivně přejímat soubor dogmat ve společnosti.⁹

Hodinová dotace

Počet vyučovacích hodin daného předmětu v ročníku. RVP (rámcový vzdělávací plán) určuje minimální hodinovou dotaci předmětů. Vedle této časové dotace je ještě disponibilní časová dotace, která je určena pro posílení časové dotace jednotlivých předmětů.

---

⁷ Převzato: Waldorfská škola Příbram

⁸ Převzato: Vzdělávací program Waldorfská škola Praha 5

⁹ Zdroj: volně přeloženo z [youtube.com/TheMarinWaldorf](https://www.youtube.com/TheMarinWaldorf): Why Waldorf?, [youtube.com/SteinerFreeSchools](https://www.youtube.com/SteinerFreeSchools): The Gift of Learning

Sedmiletí

Ve waldorfském pojetí je lidský život založen na rytmu sedmiletých období. Na konci každého sedmiletí se v člověku odehraje velká proměna. Od toho se odvíjí i waldorfská pedagogika, která vychází z konkrétních poznatků vývojových zákonitostí jednotlivých sedmiletí. Waldorfský pedagog tedy přistupuje k dítěti se zřetelem na dané sedmiletí a jeho specifika ve fyzickém i duševním vývoji dítěte.

V prvním sedmiletí je malé dítě čirou bytostí nápodoby. Veškerou aktivitu zaměřuje na poznávání okolního světa. Vše, co dítě ve svém okolí vnímá, jsou smysluplná gesta, která napodobuje. V prvních sedmi letech žije každé dítě v naprostém oddání svému okolí, do kterého se silně vžívá. Je v každém ohledu otevřené a vůči všemu vnímavé. V předškolním věku by děti měly zažívat, že svět je dobrý.

Druhé sedmiletí je období mezi výměnou zubů a pohlavním dozráváním. Děti mají být vedeny přirozenou autoritou pedagoga, k němuž projevují úctu a důvěru. Ve druhém sedmiletí je stále na místě vyhnout se abstraktním pojmům. Dětem jsou proto předkládány živoucí obrazy či podobenství, jejichž prostřednictvím dítě získává určitý pocit, což mu později umožňuje pochopit danou věc v rozumových pojmech. Děti ve školním věku by měly zažívat, že svět je krásný.

Třetí sedmiletí (14-21 let) formuje individualitu dospívajících a utváří jejich aktivní postoj k životu. V člověku se probouzí schopnost milovat. Ta se projevuje i v životních ideálech mladých lidí jako jsou mír, pravdivost, solidarita se všemi lidmi a péče o naši Zemi. Ve třetím sedmiletí je hybnou silou vývoje mladého člověka také svobodné uvažování. Teprve s pohlavní zralostí člověk dozrává k vlastnímu úsudku o věcech, kterým se dříve naučil. Dospívající by měli zažívat, že svět je pravdivý.

- Carlgren, Frans; Klingborg, Arne: *Výchova ke svobodě. Baltazar 1991.*
- Hradil, Radomil (uspořádal): *Výchova a zdraví našich dětí - esenciální kniha pro rodiče.* Fabula 2011.
- Hradil, Radomil: *Chléb sám Tě neživí* (průpovědi, modlitby). Fabula 2004.
- Kranich, E.-M.: *Waldorfské školy.* Opherus 2000.
- Pol, Milan: *Waldorfské školy: izolovaná alternativa nebo zajímavý podnět pro jiné školy?* Masarykova Univerzita Brno 1996.
- Ronovský, Vít: *Anthroposofické pojetí světa a člověka jako základní východisko waldorfské pedagogiky.* Fabula 2011.
- Schwartz, Eugene: *Příručka pro přežití waldorfského učitele.* AWŠ ČR 2008.
- Selg, Peter: *Duchovní jádro waldorfské školy.* AWŠ ČR 2011.
- Steiner, Rudolf: *Všeobecná nauka o člověku jako základ pedagogiky.* Opherus 2003.
- Waldorfská pedagogika. Metodika a didaktika.* Opherus 2003.
- Waldorfská pedagogika. Seminární hodiny.* Opherus 2006.
- Výchova dítěte a metodika vyučování.*
- Praktický výcvik myšlení.* Baltazar 1993.
- Svobodová, J. - Jůva, V. *Alternativní školy.* Brno: Paido 1996. ISBN 80-85931-19-2
- Zuzák, Tomáš: *Hledání vztahu jako základ pedagogiky.* Fabula 2004.
- Kolektiv autorů Pedagogické sekce při Goetheanu: *Utváření výuky v první až osmé třídě WŠ.* Ostravská univerzita 1998.
- časopis *Člověk a výchova*, vydává Asociace waldorfských škol, 4x ročně

občasník *Věneček*, jako svůj interní materiál vydává Waldorfská mateřská škola Praha 3, Koněvova 240a/2497, 130 00 Praha 3,
www.waldorfskaskolka.cz

MŠMT ČR Rámcový vzdělávací program, www.msmt.cz

webové stránky:

<https://www.skoladobromysl.cz/>

www.waldorfplzen.cz

<http://www.iwaldorf.cz>

www.waldorf.zuzak.com

www.wspd.ic.cz

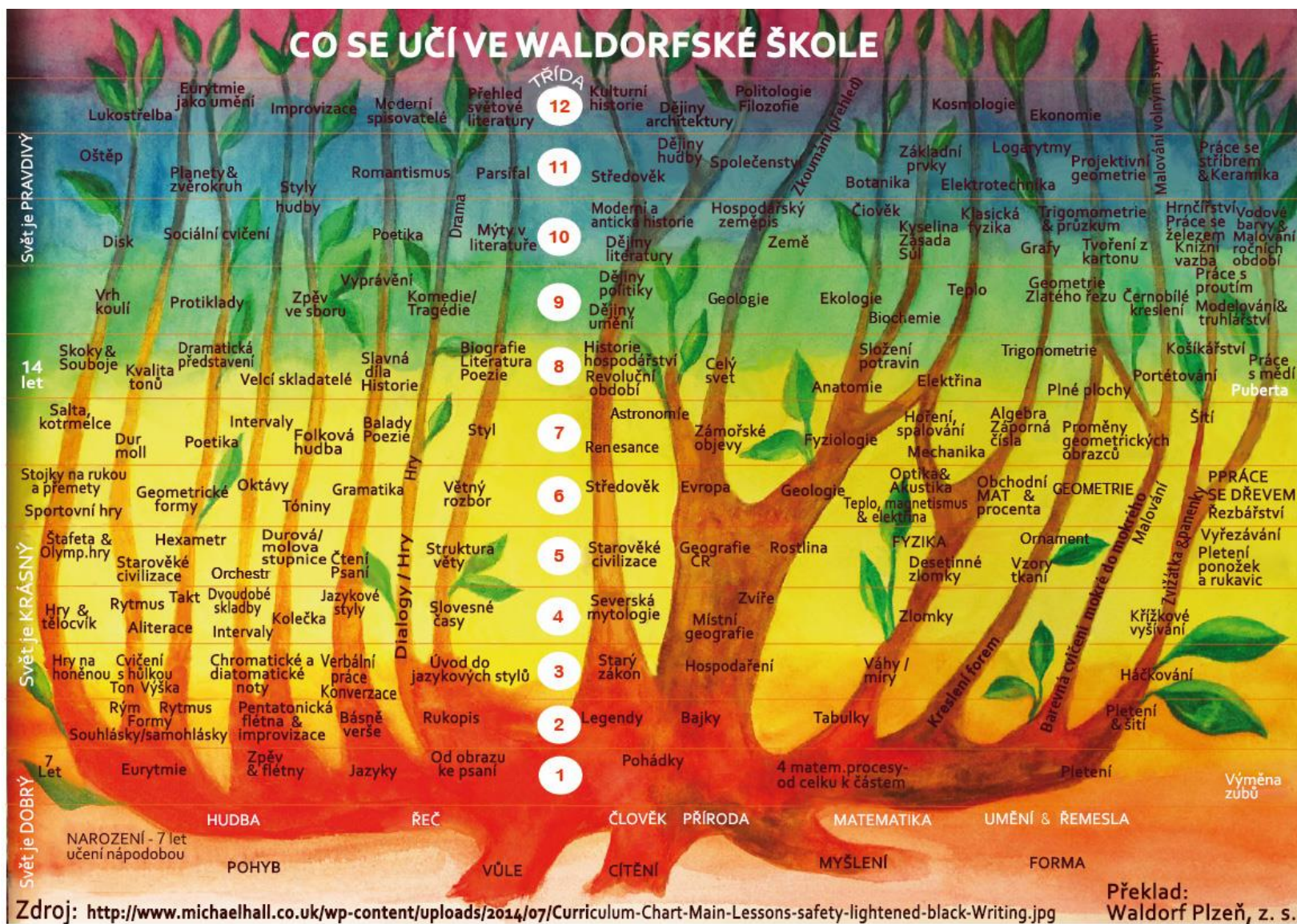
www.wlyceum.cz

www.youtube.com/TheMarinWaldorf

www.youtube.com/SteinerFreeSchools

Příloha 1: Učební plán waldorfské školy

Kontakt

Waldorf Plzeň, o.s.

e-mail: vybor@waldorfplzen.cz

web: www.skoladobromysl.cz

www.waldorfplzen.cz

facebook.com/WaldorfPlzen

instagram.com/zazij__dobromysl

youtube.com/WaldorfPlzen

